

культуromовної компетентності студентів філологічного профілю / М. І. Пентиліук // Наукові записки. Серія "Філологічна". — Острог : Вид-во Національного університету "Острозька академія", — 2013. — Вип. 40. — С. 157—162.

7. Пентиліук М. І. Концепція когнітивної методики навчання української мови / М. І. Пентиліук, А. В. Нікітіна, О. М. Горошкіна // Дивослово. — 2004. — № 8. — С. 5—9.

8. Пентиліук М. І. Розвиток української лінгводидактики в контексті Державного стандарту базової і повної освіти в Україні / М. І. Пентиліук // Вісн. Львів. ун-ту. Сер. філологічна. — 2010. — Вип. 50. — С. 123—130.

9. Табаченко Т. С. Методическая модель профессиональной подготовки студентов-филологов на основе процессуально-когнитивного подхода / Т. С. Табаченко // Научный диалог. — 2013. — № 9 (21) : Психология. Педагогика. — С. 125—141.

Анотація

У статті висвітлено особливості реалізації когнітивно-комунікативної методики навчання української мови у профільній школі. Здійснено аналіз когнітивно-комунікативної методики крізь призму двох її складових — когнітивної та комунікативної. У зв'язку з тим, що переважна більшість уроків спрямована на розвиток граматичної будови учнівського мовлення, вміння правильно та комунікативно доцільно будувати речення, методичний коментар подано в контексті вивчення теми "Дискурс як комунікативний процес і як текст". Виокремлено різнорівневі завдання та вправи, спрямовані на розвиток мовнокомунікативної компетентності учнів.

Ключові слова: когнітивно-комунікативна методика, когнітивні методи навчання, мовна система, мовнокомунікативна компетентність, профільна школа, синтаксис.

Анотация

В статье рассматриваются особенности реализации когнитивно-коммуникативной методики обучения украинскому языку в профильной школе. Осуществлен анализ когнитивно-коммуникативной методики сквозь призму двух её составляющих — когнитивной и коммуникативной. В связи с тем, что большинство уроков направлены на развитие грамматического строя речи, умение учениками правильно и коммуникативно целесообразно строить предложения, методический комментарий подан в контексте изучения темы "Дискурс как коммуникативный процесс и как текст". Упомянутые выше аспекты проиллюстрировано упражнениями, направленными на развитие языковой компетентности учеников.

Ключевые слова: когнитивно-коммуникативная методика, когнитивные методы обучения, языковая система, языковая компетентность, профильная школа, синтаксис.

Summary

The article deals with the peculiarities of cognitive-communicative methods of teaching Ukrainian in profile school. The analysis of cognitive-communicative approach in the light of its two components — the cognitive and communicative has been done.

Key words: cognitive-communicative approach, cognitive training methods, language system, language competence, profile school, syntax.

УДК 658.382.3

Ю. Д. Древаль,

доктор наук з державного управління, професор
(Національний університет цивільного захисту
України)

Я. О. Сичікова,

кандидат фізико-математичних наук, доцент
(Бердянський державний педагогічний університет)

АНАЛІЗ СТАНУ ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ КУЛЬТУРИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Правову основу безпеки життєдіяльності становить Конституція України як за своїми юридичними особливостями, так і своїми принципами. До загальних законів, що визначають основні положення про

охорону праці, також належать: Закони України “Про охорону праці”, “Про охорону здоров'я”, “Про пожежну безпеку”, “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”, Кодекс законів про працю України (КЗпП) тощо. Спеціальними законодавчими актами в галузі охорони праці є нормативно-правові акти з охорони праці, Державні стандарти Системи стандартів безпеки праці, Будівельні норми та правила, Санітарні норми, Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів та інші нормативно-правові акти, якими регламентуються загальнообов'язкові правила.

Слід зазначити, що Україна активно інтегрує європейські норми з охорони праці у власну правову систему, створює умови для формування сучасної високої культури і відповідальності за збереження життя та здоров'я працівників.

Однак, безпечні та здорові умови праці визначаються не тільки чинною законодавчою базою, а й загальним рівнем цивілізованості, виробничої культури та соціально-економічним розвитком суспільства.

Проблема забезпечення безпеки – одна з пріоритетних в існуванні будь-якої держави. Вона має безпосереднє відношення до найрізноманітніших сфер життєдіяльності, в тому числі до національної системи освіти. Процеси навчання і виховання громадян, знаходження в освітніх установах, за їх межами, організація дозвілля, відпочинку та оздоровлення, у ряді випадків створення комфортних побутових умов проживання, проїзду до місця навчання і назад безпосередньо сполучені з поняттями безпеки [1].

Проблема забезпечення безпеки здоров'я та життя працівників, учнів, вихованців освітніх установ у цей час набувають особливо актуального значення і стають пріоритетними як у державній, так і в регіональній політиці у сфері освіти.

Сучасний стан освітніх установ держави показує, що безпека експлуатації будівель, споруд та інженерних мереж, а також безпека навчально-виховного процесу вимагає вирішення певних проблем [2; 3].

У першу чергу мова йде про ставлення уряду, роботодавців та працівників до питань охорони праці, їх налаштування на роботу без нещасних випадків.

Досягнути такої узгодженої політики можна шляхом спільного формування та розвитку культури охорони праці через впровадження превентивних заходів, головний девіз яких – зацікавити, навчити, зробити питання охорони праці звичною та невід'ємною складовою нашого життя.

Метою дослідження є дослідити стан травматизму в закладах освіти та виявити основні шляхи його мінімізації через формування культури охорони праці.

Виклад основного матеріалу. За 9 місяців 2015 року робочими органами виконавчої дирекції Фонду зареєстровано 3329 (з них 259 – смертельно) потерпілих від нещасних випадків на виробництві. У порівнянні з відповідним періодом 2014 року кількість страхових нещасних випадків зменшилась на 10,3%, кількість смертельно травмованих осіб зменшилась на 4,4%.

Серед причин нещасних випадків переважають організаційні – 65,1% нещасних випадків. Через психофізіологічні причини сталося 23,1%

нешасних випадків, а через технічні причини – 11,8% нещасних випадків.

На рис. 1 наведено порівняльний розподіл страхових нещасних випадків за найбільш травмонебезпечними галузями економіки підприємств за перші 9 місяців 2015 та 2014 років (Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України) [4].

Рис.1. Порівняльний розподіл страхових нещасних випадків за найбільш травмонебезпечними галузями економіки підприємств [4]

Як бачимо, галузь освіти займає десяте місце в рейтингу найбільш травмонебезпечних галузей економіки підприємств. Поточний рік є менш травмонебезпечним, але рівень травматизму в закладах освіти залишається високим.

Необхідним постає визначення причин настання нещасних випадків серед освітян та учасників освітньо-виховного процесу.

Розподіл кількості потерпілих від нещасних випадків за даними актів Н-1 за найбільш травмонебезпечними причинами настання нещасних випадків за 9 місяців 2015 року, за даними Фонду соціального страхування, від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України наведено у таблиці 1.

Як бачимо, основними причинами настання нещасних випадків є організаційні причини, а саме: невиконання вимог інструкцій з охорони праці (36,9%), невиконання посадових обов'язків (8,9%) тощо. Особиста необережність потерпілого (11,5%), що відноситься до психофізіологічних причин, теж являється одним з найпоширеніших факторів виробничого травматизму. Технічні причини посідають незначне місце – загалом, лише 11,8%. Тому для зниження рівня виробничого травматизму необхідно використовувати системний підхід, що передбачає ряд компонентів (рис.2).

Табл. 1. Розподіл кількості потерпілих від нещасних випадків за 9 місяців 2015 року [4]					
№ п/п	Причина настання нещасного випадку	Кількість складених актів		У відсотках до загальної кількості	
		всього	в т. ч. смертельно	всього	в т. ч. смертельно
	2	3	4	5	6
Всього по Україні		3 329	259	100,0	7,8
1. Організаційні причини		2 166	155	65,1	4,7
<i>У тому числі:</i>					
1.1	Невиконання вимог інструкцій з охорони праці	1 228	44	36,9	1,3
1.2	Невиконання посадових обов'язків	295	20	8,9	0,6
1.3	Порушення правил безпеки руху	199	31	6,0	0,9
1.4	Порушення технологічного процесу	108	13	3,2	0,4
1.5	Порушення вимог безпеки під час експлуатації транспортних засобів	50	9	1,5	0,3

1.6	Інші організаційні причини	47	11	1,4	0,3
1.7	Порушення вимог безпеки під час експлуатації обладнання, устаткування, машин, механізмів тощо	46	6	1,4	0,2
1.8	Незастосування засобів індивідуального захисту (у разі їх наявності)	31	4	0,9	0,1
2. Психофізіологічні причини		770	59	23,1	1,8
<i>У тому числі:</i>					
2.1	Особиста необережність потерпілого	383	8	11,5	0,2
2.2	Травмування (смерть) внаслідок протиправних дій інших осіб	225	18	6,8	0,5
2.3	Інші причини	99	14	3,0	0,4
2.4	Інші причини (тимчасове перебування в зоні бойових дій, не виконуючи роботи військового характеру)	36	12	1,1	0,4
3. Технічні причини		393	45	11,8	1,3
<i>У тому числі:</i>					
3.1	Незадовільний технічний стан виробничих об'єктів, будівель, споруд, інженерних комунікацій, території	120	11	3,6	0,3
3.2	Інші технічні причини	62	7	1,9	0,2
3.3	Незадовільний технічний стан засобів виробництва	58	6	1,4	0,2
3.4	Конструктивні недоліки, недосконалість, недостатня надійність засобів виробництва	48	8	1,4	0,2
3.5	Недосконалість технологічного процесу, його невідповідність вимогам безпеки	39	6	1,2	0,2

Рис.2. Системний підхід до зниження рівня травматизму в закладах освіти

Травматизм у закладах освіти умовно можна класифікувати за учасниками процесу (рис.3). У свою чергу травматизм, що стався з дітьми, доцільно розділити за місцем виникнення події (рис.4).

Рис. 3. Класифікація травматизму в закладах освіти за учасниками освітньо-виховного процесу

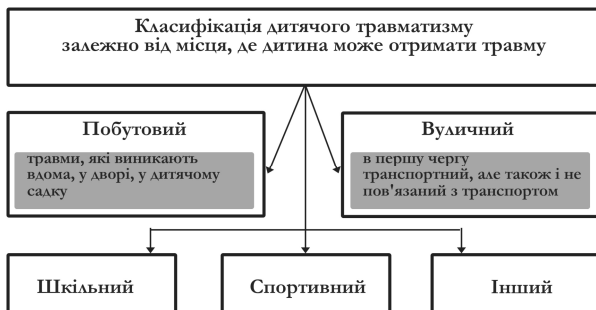

Рис. 4. Класифікація дитячого травматизму за місцем, де сталася подія

З'ясовано, що шкільний травматизм належить до групи найменш вивчених видів травматизму в дитячому віці [1; 5]. Він становить від 6% до 16% від усього дитячого травматизму. За частотою випадків в Україні шкільний травматизм займає третє місце після побутового й вуличного та має тенденцію до зростання.

Під час навчального-виховного процесу близько 95,6% травм виникає на уроках фізичної культури і лише 4,4% – під час інших уроків. Той факт, що 4/5 усіх ушкоджень діти отримують у приміщенні школи і лише 1/5 – на її території, свідчить про низький рівень організації учнів під час навчально-виховного процесу в школі та відсутність контролю за ними з боку вчителів [6]. Таким чином, основні причини травматизму в закладах освіти можна виділити у ряд блоків (рис. 5).

Шкільний травматизм розглядається як важлива проблема соціального характеру. Часто він є однією з основних причин, що загрожує життю та здоров'ю учнів.

При будь-яких видах дитячого травматизму дорослим, учителям, вихователям необхідно дотримуватися двох основних вимог: необхідно чітко налагодити організацію навчально-виховного процесу і впроваджувати різні інформаційні форми санітарно-освітньої роботи.

Рис.5. Причини травматизму в закладах освіти

Робота щодо профілактики дитячого травматизму повинна вестися у двох основних напрямках:

- 1) робота зі створення безпечного середовища перебування дітей у навчальному закладі;
- 2) гігієнічне навчання і виховання дітей, мета якого вироблення в

них навичок безпечної поведінки в різних життєвих ситуаціях.

У цих умовах все енергійніше ставиться і вирішується питання про формування культури охорони праці як одного з найважливіших елементів управління закладом. У ряді досліджень ключовими елементами охорони праці виступають зусилля з управління охороною праці, участі й залучення менеджерів вищої ланки в охорону праці й саме якість управління.

Культурні фактори впливають на поведінку людини в будь-якій ситуації – як в суспільстві в цілому, так і на під час трудової діяльності [6]. Культурна модель, яка встановилася в закладі, швидко поширюється на нових учасників трудового/навчального процесу. Вона помітно впливає на поведінку вихованців та учнів, навіть коли вони вирішують завдання самостійно, без пильного нагляду педагогів. Освітняни можуть впливати на мотивацію і поведінку учасників навчального процесу завдяки всеосяжності культурної моделі. Якщо їй не приділяють належної уваги, це стає очевидним тільки в критичних ситуаціях.

Серйозні події найчастіше трапляються через вплив одразу декількох причин, які взаємно впливають одна на одну, причому непередбачувано. Більшість таких причин, як правило, психологічні або поведінкові [2; 6]. Вони залежать від переважної моделі культури охорони праці. Зрозуміло, її розвиненість сама по собі не гарантує, що нещасний випадок ніколи не трапиться. Однак культура охорони праці може вберегти від халатності, недбалості і порушень, які постійно стають причинами подій. Саме тому система управління закладом освіти і освітньо-виховним процесом, не підкріплена високою культурою охорони праці, може не дати бажаного результату.

Для формування культури вкрай важливі стиль керівництва закладу і наочна демонстрація відповідального ставлення до охорони праці.

Культура охорони праці закладу освіти – це складне явище, його формує і на нього впливає цілий ряд факторів (рис. 6).

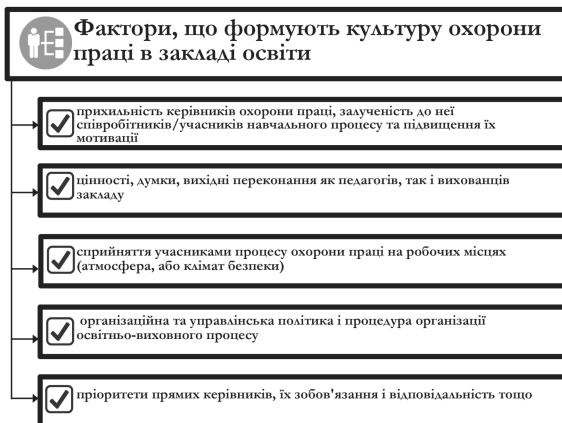

Рис.6. Фактори, що формують та впливають на культуру охорони праці в закладі освіти

При стійкій позитивній культурі охорони праці кожен відчуває відповідальність за безпеку і щодня стежить за її дотриманням. При цьому учасники освітнього процесу не обмежують себе просто виконанням поставлених завдань, а виявляють умови і поведінку, що можуть бути загрозливими охороні праці. Вони без роздумів втручаються і виправляють недоліки. При стійкій позитивній культурі охорони праці кожен працівник/учень без коливань звернеться до керівника/ вчителя, щоб обговорити проблеми охорони праці. Така поведінка не стане вважатися надмірним завзяттям: заклад буде цінувати і заохочувати його. Так само учні візьмуть за звичку регулярно контролювати один одного і вказувати на поведінку, загрозову для праці, без боязні докорів з боку інших.

До практичних заходів реалізації та впровадження культури охорони праці в закладах освіти можна віднести:

1. Організацію навчального пункту в закладі з тематичними класами, обладнаними відповідними схемами, діючими макетами і моделями, плакатами і т.д.

2. Систематизоване навчання питанням охорони праці відповідно до галузі.

3. Знайомство в навчальному пункті не тільки з досягненнями з охорони праці свого закладу, але і з досвідом у галузі охорони праці інших установ.

4. Інформаційне обслуговування: висвітлення в локальних та місцевих ЗМІ основних заходів щодо профілактики охорони праці.

5. Проведення короткострокових інструктажів перед початком роботи за відповідними планами, які складаються на основі статистичного, топографічного і монографічного методів дослідження виробничого травматизму.

6. Впровадження методу наставництва зі створенням мікрогруп, що складаються з наставника(вчителя) і учнів.

7. Випуск в навчальних пунктах інформаційних листків, буклетів.

8. Проведення атестації робочих місць за умовами праці.

9. Навчання наданню першої допомоги потерпілим під час навчально-виховного процесу та поза ним.

10. Забезпечення спецодягом та іншими засобами індивідуального захисту (під час роботи в майстернях та лабораторіях), спеціальною літературою, журналами, плакатами й іншою продукцією з охорони праці.

11. Участь школярів у олімпіадах, конкурсах, вікторинах, що присвячені питанням охорони праці.

Висновки. Таким чином, упровадження та профілактика культури охорони праці як елемента управління освітнім закладом означає забезпечення права на безпечні та здорові умови праці й навчання праці на всіх рівнях, активну участь працівників та вихованців у забезпеченні безпечних і здорових умов праці через чітко сформульовану систему прав, обов'язків і сфер відповідальності, в якій принцип попередження має найвищий пріоритет. Створення, пропаганда і підтримання в робочому стані орієнтованій на профілактику культури охорони праці вимагає використання всіх можливих засобів обізнаності, знань, компетенцій і розуміння концепції небезпек і ризиків та методів їх запобігання або обмеженню. Перспективи

подальших пошуків спрямовані на визначення ризиків, що супроводжують навчально-виховний процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойченко Н. В. Анализ тенденций уровня травматизма и профессиональных заболеваний в Украине / Н. В. Бойченко // Экономика и управление. – 2013. – № 6. – С. 54-58.
2. Мартьякова Е. В. Реформирование экономического механизма управления охраной труда в Украине / Е. В. Мартьякова // Охрана труда. – 1998. – № 6. – С. 9-12.
3. Полуянов В. Травматизм и профессиональная заболеваемость в Украине в зеркале международной организации труда: эмпирический анализ / В. Полуянов, Д. Ляшов // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 2 – С. 133-137.
4. Профілактика нещасних випадків / Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України // режим доступу: <http://www.social.org.ua/activity/profilactika>
5. Сичікова Я. О. Впровадження інновацій у процес навчання основам охорони праці / Я. О. Сичікова // Збірка тез доповідей Всеукраїнської конференції молодих вчених, студентів, аспірантів “Якість і безпека життя і діяльності людини: стандарти, орієнтири і перспективи” (м. Миколаїв, 15-20 травня). – С. 118–120.
6. Хайруллина Л.И. Культура охраны труда как элемент управления предприятием / Л.И. Хайруллина, В.С. Гасилов // Фундаментальные исследования. – 2012. – №11. – С. 665–669.

Анотація

У статті досліджується стан травматизму в закладах освіти, виявлено основні шляхи його мінімізації через формування культури охорони праці. Також встановлено фактори, що формують та впливають на культуру охорони праці в закладі освіти.

Ключові слова: охорона праці, травматизм, культура охорони праці, заклади освіти.

Аннотация

В статье исследуется состояние травматизма в учебных заведениях, выявлены основные пути его минимизации путем формирования культуры охраны труда. Также установлены факторы, которые формируют и влияют на культуру охраны труда в учебном заведении.

Ключевые слова: охрана труда, травматизм, культура охраны труда, учебные заведения.

Summary

The article examines the state of traumatism in educational establishments. There have been defined the main ways of minimization of it by means of forming of labour protection's culture.

Key words: safety, traumatism, labour protection's culture, education.

УДК 377.111.3

Т. В. Дурнєва,

аспірантка

(Бердянський державний педагогічний університет)

НАДАННЯ СМИСЛІВ ПРОФЕСІЙНИМ ЦІННІСНИМ ОРІЄНТАЦІЯМ КЕРІВНИКА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Постановка проблеми. Ціннісні орієнтації слугують своєрідним критерієм, фільтром у визначенні ставлення людини до матеріальних та духовних цінностей, системи установок. Сьогодні постає нагальна необхідність формування нових ціннісних орієнтацій, ціннісного світогляду керівника навчального закладу (НЗ), який житиме і працюватиме у XXI столітті в Україні – незалежній європейській державі. Очевидно, що в контексті інноваційної освіти проблема формування професійних ціннісних орієнтацій керівника НЗ потребує переосмислення.

Мета статті – дослідити різні теоретичні, філософські та психолого-